

BLOQUE 3. SÉCULO XIX

TEMA 15. A REVOLUCIÓN GLORIOSA E A CONSTITUCIÓN DE 1869

Sempre tendo en conta a información subministrada polos documentos, o alumnado deberá referirse ás **causas** deste proceso revolucionario, así como ao seu **desenvolvemento posterior** (alianzas políticas, programa revolucionario...), ata chegar á formación dun **Goberno Provisional** e ás medidas levadas a cabo por este, facendo fincapé na constitución de 1869 e nas súas características. Aínda que a monarquía de Amadeu de Savoia non sexa obxecto de comentario, pode facerse unha referencia breve á mesma para explicar as consecuencias da Revolución.

A revolución de 1868, a **Gloriosa** ou a **Setembrina**, expulsou aos Borbóns do trono e abriu a posibilidade, por primeira vez, dun novo sistema político baseado nos principios do liberalismo democrático e nos intereses das clases medias.

5.1. Liberalismo democrático: demócratas e republicanos.

Os demócratas xurden na década de 1840 como unha disidencia dos progresistas ante a súa crecente moderación. Son unha minoría radical dividida, á súa vez, en monárquicos e republicanos e defenden os principios do liberalismo democrático, non do doutrinario:

a) soberanía popular: a fonte do poder é a nación, pero identificada esta co pobo, co conxunto de individuos. Polo tanto, o poder emana da vontade, libremente expresada, da maioría dos individuos.

b) sufraxio universal masculino: todos os individuos teñen dereitos políticos iguais e poden participar co seu voto nas diferentes eleccións. Ademais, o pobo debía participar tamén na administración da xustiza a través dos **xurados populares** e na defensa das liberdades e do sistema político mediante institucións coma a **Milicia Nacional**.

c) rixida separación de poderes: o lexislativo é exclusivo das Cortes e o executivo pode ser exercido polo rei ou, no caso da República, polo presidente da mesma.

d) os dereitos e liberdades son inherentes á natureza humana e, polo tanto, indiscutibles, por iso deben figurar da forma máis ampla posible na Constitución.

e) libre alternancia política: os gobernos deben ser froito da vontade popular (gobierno democrático).

f) liberdade de cultos e separación da Igrexa e o Estado.

5.2. A Revolución de 1868.

Ao malestar social crecente, uníronse un ciclo de malas colleitas, dificultades económicas da industria e do sector financeiro, e o descontento da clase política coa actuación da raíña. Todos os grupos políticos acabaron por se unir baixo o lema **Abaixo os Borbóns! España con honra!** tralos **pactos de Ostende e Bruxelas**.

5.2.1 A Gloriosa.

En **setembro de 1868** as tropas da Mariña iniciaron un pronunciamento en Cádiz; pouco despois, os sublevados derrotaron ás tropas leais á raíña na batalla de **Ponte Alcolea**. Progresistas, demócratas e republicanos crean xuntas revolucionarias nas distintas cidades que reclaman o sufraxio universal, a liberdade de prensa e esixen a abolición dos consumos e do sistema de quintas.

Sabela II fuxiu exiliada a París e formouse un **Goberno Provisional** presidido por **Serrano**, formado por unionistas e progresistas, co apoio dos demócratas. Este Goberno puxo en marcha numerosas reformas políticas e económicas (foi o que creou a peseta) e convocou eleccións a Cortes mediante sufraxio universal. As eleccións déronlles o triunfo aos partidarios da monarquía polo que España sería, xa que logo, una monarquía democrática.

5.2.2. A Constitución de 1869.

Inspirada nos principios do **liberalismo democrático** establecía:

- a) soberanía nacional.
- b) monarquía como forma de goberno.
- c) clara separación de poderes.
- d) o rei exerce o executivo a través dos seus ministros; sanciona as leis pero non pode vetalas e pode suspender e disolver as Cortes, pero só unha vez en cada lexislatura.
- e) Cortes bicamerais (Congreso e Senado) elixidas mediante sufraxio universal masculino que asumen o lexislativo e controlan a acción do Goberno.
- f) o poder xudicial recae nos xuíces, elixidos por sistemas de oposición, e nel participan os xurados populares.
- g) dereitos e deberes recollidos de xeito explícito e amplo. Recollíase por primeira vez o dereito de reunión e de asociación.
- h) liberdade de cultos, eliminando, ademais, a confesionalidade do Estado.

Promulgada a Constitución, **Serrano** foi nomeado rexente provisional mentres se procuraba un novo rei; había de ser católico, liberal e contar co apoio das potencias europeas. O elixido foi, co apoio de **Prim**, **Amadeo de Savoia**, fillo do rei italiano **Víctor Manuel II**, aínda que a súa escolla non foi unánime (191 votos a favor dos 344 deputados en Cortes).

5.3. A Monarquía democrática de Amadeo I de Savoia (1871-1873)

Amadeo de Savoia aceptou a Coroa e xurou a Constitución en xaneiro de 1871. Militar, de escaso carisma, non sabía castelán (a xente mofábase del: non capisco niente), nin contou con apoios. A aristocracia víao coma un estranxeiro intruso, a Igrexa non aceptou que admitise a liberdade de cultos, e o pobo en xeral tampouco o vía con bos ollos, poñéndolle alcumes por ser italiano (don Macarrone) e polas súas dificultades co idioma (don Melone). Contou, ademais, co rexeitamento sistemático dos carlistas, dos alfonsinos (partidarios de pór no trono ao fillo de **Sabela II**) e dos republicanos. A morte de **Prim** deixou a Amadeo sen o seu principal valedor. A inestabilidade política foi o trazo característico máis destacado do seu curto reinado, que tivo que afrontar numerosos problemas:

a) dificultades de goberno ao rachar a coalición de goberno entre unionistas, progresistas e demócratas e tensións entre os líderes políticos (**Serrano**, **Sagasta**, **Ruiz Zorrilla**).

b) a guerra de Cuba, iniciada en **1868**, na que á loita pola independencia se lle unían outras reivindicacións coma a abolición da escravitude; lonxe de solucionarse o conflito, este agravouse e prolongouse durante dez anos.

c) a Terceira Guerra Carlista, iniciada en 1872, cun amplo apoio popular nas zonas vasca e navarra e tamén, algo menor, en Cataluña. Finalmente os carlistas serán derrotados en 1876.

d) a oposición republicana, que puxo todos os atrancos posibles á monarquía e foi aumentando o apoio popular á necesidade de proclamar unha república.

Ante as dificultades e incapaz de nomear un goberno forte para as resolver, **Amadeo** abdica en febreiro de 1873. Tras a renuncia, fórmase unha **Asemblea Nacional** que, a pesares de estar composta maioritariamente por monárquicos, proclama a **I República**. A monarquía en España semellaba morta, tal e como o expresaba o presidente da República, **Emilio Castelar**: *con Fernando VII morreu a monarquía tradicional; coa fuga*

de **Sabela II**, a monarquía parlamentaria e coa renuncia de **Amadeo**, a monarquía democrática. Ninguén, ninguén acabou con ela. Morreu por si mesma.